

חומה מול מגדל

יוזמה חדשה מסייעת לציבור להגיש התנגדויות לתוכניות בנייה פוגעניות

אסתר זנדברג

חברתית. האתר שהקים יחד עם שותפיו ליוזמה משמש כלי ראשוני להתמודדות מול תכניות בנייה עתידיות. הוא נגיש יחסית, כולל מידע על מיזמי בנייה ושולח התראות בזמן אמת על שינויים בתוכניות לפי העדפה אישית וישר לדואר האלקטרוני. אמנם ישנו מאגר מידע קיים של מינהל התכנון שפתוח לציבור, אבל הציבור לא יודע עליו והשימוש בו "כל כך מסובך עד שזה כמעט לא רלוונטי", לפי מגדלוביץ.

במצב העניינים הנוכחי, אומרת האדריכלית ד"ר טליה מרגלית, "האנשים היחידים שיודעים מה קורה בתחום התכנון הם בעלי הזכויות על הקרקע ואינטרסנטים אחרים, ומי שמגיש התנגדויות הם אנשים חזקים. במקומות חלשים, ההתנהלות של גורמי התכנון והבנייה אל מול הציבור היא ממש אכזרית והתושבים למעשה לא יודעים כלום. בשכונות חזקות בגוש דן השיח דווקא ערני יותר והאוכלוסייה שונה. הפער הזה היה מניע מרכזי לפעילות חברתית שהובילה להקמת האתר".

ד"ר מרגלית היא מרצה בבית הספר לאדריכלות באוניברסיטת תל אביב ומלמדת גם קורס למעורבות חברתית בתכנון. מגדלוביץ היה עוזר הוראה בקורס שמנחיל לסטודנטים לאדריכלות מודעות לקשר שבין התכנון לבין התושבים, לסביבה ולשטח. לדברי ד"ר מרגלית, חלק מהסטודנטים בקורס שלה כבר הצטרפו להתנגדויות שהגישו תושבים למגדלים בבאר

מעינים מקוראי העיתונים מעיינים במודעות בענייני תכנון ובנייה. אדם מן השורה שייתקל בהן במקרה לבטח יתקשה להבין את הטקסט החידתי או לצלוח את הפונט הוערורי שבו הן מודפסות. המודעות הללו מתפרסמות מתוקף חוק התכנון והבנייה, המחייב ליידע את הציבור על מידע בנייה לצורך הגשת התנגדויות. אלא שהפרסום הוא פחות גילוי ויותר הסתרה. האותיות הפצפונות של המודעות הן רק ביטוי חזותי לעמימות בכל הנוגע לתכנון במרחב, שבעטיה מידע חיוני על תוכניות העלולות לפגוע באיכות החיים אינו מגיע לידיעת התושבים בזמן אמת. גם אם מישו מהקוראים מצליח לפענח את הכתוב, הרי הדרך משם ועד הגשת התנגדות רצופה מכשולים בלתי עבירים, מצריכה ידע ברזי התכנון והבנייה, יכולת עמידה מול יומים מקושרים ועורכי דין ממולחים, וכרוכה במשאבים שאינם מצויים בידי מרבית הציבור. במיוחד בידי השכבות הפגיעות ביותר.

במטרה לסייע לציבור להתמודד עם תוכניות בנייה פוגעניות, הקימה בהתנדבות קבוצה של אדריכלים, מתכנני ערים ומתכננים אקטיביסטים את אתר "מעיינים" המספק מידע עדכני על מיזמי בנייה עתידיים. האדריכל איל מגדלוביץ, ממובילי היוזמה, נחשף לקושי בהגשת התנגדות למיזם בנייה כשהיה סטודנט לאדריכלות וסייע לקבוצת תושבים בניסוח התנגדות להקמת מגדל בכרם התימנים בתל אביב. תוך כדי כתיבה גילה מגדלוביץ "עד כמה זה מסובך לאדם מן השורה לאסוף את החומרים הדרושים להתנגדות", ובתום הלימודים ואחרי כמה שנים של עבודה בתחום החליט לרתום את הידע המקצועי שלו למטרה

האדריכלית ד"ר טליה מרגלית: "היחידים שיודעים מה קורה בתחום התכנון הם בעלי הזכויות על הקרקע ואינטרסנטים אחרים"

חברי "מעיינים". מימין: האדריכלים שירה אפרתי, גל גנדלר, איל מגדלוביץ, טליה מרגלית ויונתן דורטיימר צילומים: מגד גוזני ואייל טואג

להיות יהיה גרוע יותר ממה שיש, שהוא כלשעצמו לא מי יודע מה. האם מיום כמו "מעיינים" ישנה את התמונה? ימים יגידו. מגדלוביץ דווקא אופטימי: "אנחנו מתכוונים לתקוף את הסוגיה גם בסיוע לאזרחים, עבודה מול רשויות, קידום שיתוף הציבור וקידום מדיניות, וממש מגויסים להתמודדות מול האתגרים הללו".

בנייה. זה לא רושם מוטעה. מטח ההתנגדויות הוא לעתים קרובות ביטוי נאמן לחוסר האמון של הציבור בגורמי התכנון נוכח שורת הכשלים ההולכת ומתארכת ככל שתגופת הבנייה מתעצמת בתכנון, בנייה, אדריכלות, תחבורה, יוקר הדיור ושמירה על חיייהם של פועלי בניין. הדבר הבטוח היחיד, הוא שמה שעתידי

הבית ומוצאים את עצמם, מאוחר מדי, באתר בנייה רועש שעליו הם משלמים תשלום מלא. בשלב הנוכחי, פעילותה של הקבוצה עדיין מצומצמת, אבל המטרה היא לגייס משאבים כדי להקים עמותה ולבסס את מעמדה. בין קובעי מדיניות התכנון, יזמים ואנשי גדל"ן נשמעות טענות כי הציבור יתנגד לכל תוכנית

שבע ובכיר אחרים בתל אביב, ואחרים כותבים בלוגים בנושאים שבין אדריכלות וחברה. אם מתוך 70 סטודנטים בקורס, היא אומרת, ייצאו ארבעה או חמישה פעילים, "אז כבר עשינו משהו".

לגייס עוד משאבים

בנוסף להקמתו של האתר, מתעדים חברי היוזמה מאבקי תרשים ברחבי הארץ כדי שאחרים יוכלו ללמוד מניסיון שהצטבר ולאחד כוחות עם מאבקי קיים. בתהליך הלמידה על הפער בין התכנון המתכננים האזרחים, חיברו חברי הקבוצה בין אדריכלית שפועלת בהתנדבות לבין תושבים בשכונת נווה שאנן בתל אביב שמתנגדים למיזם הבנייה הגרנדיוזי "מתחם השומרון" במתחם התחנה המרכזית הישנה. משימה נוספת שהקבוצה הציבה לעצמה היא איסוף מידע הקשור להיתרי בנייה במיזמי תמ"א 38. זהו אתגר מורכב הכרוך בשיתוף פעולה של הרשות המקומית בהגשת תוכניות או בשינוי השיטה, מסביר מגדלוביץ, ומהלכים כאלה לא נראים באופק. המידע חיוני בעיקר לשוכרי דירות – החוליה החלשה בתחום הדיור בישראל – שלא יודעים כלל שיש להם תמ"א ליד

שבוע הספר ממשיך!

באתר
הוצאת
שוקן

עד 30.6.2019

www.schocken.co.il

בקנייה ב־99 ש"ח ומעלה, באתר www.schocken.co.il בלבד, משלוח עם שליח עד הבית, לכל מקום בארץ – חינם! המחירים בתוקף עד 30.6.2019 facebook

התחנה המרכזית הישנה בתל אביב. היוזמה סייעה למאבק תושבי נווה שאנן במיזם בנייה גרנדיוזי